

AD BİLİMİ YAZILARI: 4

DÜŞÜNDÜREN SOYADLARI

21 Haziran 1934 tarihinde kabul edilen Soyadı Kanunu'na göre her Türk ailesi, kuralları belirlenmiş kelime türlerinden birini soyadı olarak alacaktı. İki yıl içinde pek çok aile birer soyadı aldı. Ancak aynı ailenin evli erkek çocukları farklı soyadları da almışlardır. Babam, "Sakaveliler" lakabımızı 'Sakaoğlu' olarak alırken kapı bir komşumuz amcam da Çeliker'i soyadı olarak almıştır.

O yıllarda alınan soyadlarımızın büyük bir bölümü hâlâ kullanılıyor. Ancak bazı aileler soyadlarını yenileriyle değiştirmişlerdir. Bir de, alınma sırasına yanlış yazıldığı hâlde ailenin, eskilerine duyduğu saygıdan ötürü değiştirilmeyen soyadları vardır. Şair ve yazar Bülent Habora'nın soyadı, aslında Hamamibora olacaktı. Dedesi ünlü yazar Hamamizade İhsan olduğu için soyadını Bora olarak almak isteyen aile, önüne de 'Hamami'yi eklemek istemiş. Ancak,

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

hamami'nin H'si söylenirken 'Ha' diye eslendirilince memur da 'Ha' ile 'Bora'yı birleştirivermiş. Bu bilgiyi, belki 30 yıl önce, meslektaşım, emekli halk edebiyatı profesörü Muhan Bali vermişti.

Vereceğimiz ikinci örnek 'Ulçugür'dür. Bu kelime size bir şeyler ifade ediyor mu? Herhâlde hepimiz 'Hayır' diyecek veya 'Eski Türkçe bir kelime olabilir mi?' diye düşünecektir. İsmail ve Saadet Ulçugür emekli edebiyat öğretmenleridir. Özellikle dil ve edebiyat alanında yazılarıyla tanınırlar. Bu soyadında da bir 'memur hatası' var. Soyadı 'Ulusugür' olarak alınmak istenilmiş, ancak memurumuz bu birleşik soyadını 'Ulçugür' diye kaydedivermiş. Bu bilgiye, Türk Dil Kurumu üyelerinden emekli Türk Dili Profesörü Mustafa Canpolat vermiştir.

Siz de etrafınızda böyle sizce 'tuhaf' karşılanan soyadlarını okur veya işiterseniz altında böyle bir yanlış yazılma izini arayabilirsiniz.

Dostlarım bilirler ki 10 yıldan beri, önceleri yıllık iznimi (1997-2005), sonra da bitimsiz tatilimi (2006-2008) Mersin ilimizin Erdemli ilçesinin Tömük beldesindeki bir sitedeki dairemizde geçiririm. (Bu Tömük, bizim Tömek'in adaşındır!) Her yılın ortasında da, bu yıl sonuncusu yapılan OKS sonuçları açıklanır. Daha onun dedikoduları, "O" çekenlerin sayısı ve oranı gazetelerin geleneksel yıllık haberi olurken ÖSS sonuçları da açıklanır. Böylece dersaneler, okullar ve dergiler kendi başarılarını sayfalar dolusu ilanlarla kamuoyuna duyurmaya çalışırlar. Biz de, güney illerimizin bu başarılı dersane, okul ve dergilerinin öğrencileriyle tanışırız. Adana, Mersin, Hatay, Gaziantep illerimizle Tarsus ve İskenderun gibi büyük ilçelerimizden verilen ilanlardaki öğrenci ad ve soyadları da dikkatimizden kaçmamaktadır. İşte, *Hürriyet* ve *Milliyet* gazetelerinin güney baskılarına yansıyan bu yılın ilanları bize çeşitli ilhamları veriverdi. Yaşları 12-18 arasındaki bu öğrencilerin ad ve soyadlarını küçük bir değerlendirmeye ele alacağız. Konya'ya döndüğümüz zaman, bizim başarılı öğrencilerimiz, ayırttığımız iki gazetemize ilan konusu olarak yansımışsa onların adlarından da bir yazı çıkarabiliriz.

Bu ilk yazımızı soyadlarına ayıracağız. *Tavasapı, Kurukafa, Pekyumurta, Kızkaçıran, Pilav, Pastırma, Dolmasever*, vb. soyadlarımızın olduğunu unutmayalım.

Aşağıya, alfabe sırasına göre 80 kadar soyadı alınacak, bazıları ile ilgili açıklamalara, hatıralara, tahminlere yer vereceğiz.

Ağma, Akbalık, Akdivit, Akgöz, Akkırıcık, Alankuş, Alıncak, Aydos;

Bartek, Bayburt, Baytar, Birbiri,

Biriz;

Cinli;

Çakay, Çıplak;

Dalak, Dönüm, Düşün;

Erenbilge, Ergeçit, Evkuran, Evrüke;

Gey;

Hallaç, Hallaçoğlu, Hanta, Haseki, Hindi, Hoplamaz, Horozgil;

Işıkgil;

İnceyavuz, İstif;

Kabacık, Kalender, Kaplanbaba, Karyılmaz, Kayıklık, Kızılyıldırım, Kişial, Koruk, Kütük;

Necefbaş, Nennioğlu Nişanoğlu;

Oğulcan, Omaroğlu;

Öğreneneffe, Özalpat, Öznay;

Peşte, Pilavcı, Pişkinpaşa;

Sakar, Samken, Sarıkızıoğulları, Sicimoğlu, Sofu, Sözüdüz;

Şayan;

Takmaz, Tapanyığıt, Tıraş, Tolongüç, Topol, Turuşkan;

Uğuz, Urunca, Urunga, Usanmaz, Uyan, Uyanıktürk;

Ünütoğlu, Üren, Ütügen, Üzrek;

Yanpar, Yaylagül, Yedievli, Yeşilağaç.

Bu adları ilgimizi çekmeleri açısından birkaç başlığa ayırabiliriz.

A. Anlamalarını bildiğimiz ancak soyadı olarak alınmasını yadırgadığımız kelimeler: *Cinli, Çıplak, Dalak, Hindi, Kütük, Koruk, Nennioğlu, Omaroğlu, Pişkinpaşa, Sakar, Usanmaz, Yedievli.*

B. Türkçe olduklarını bildiğimiz veya kuvvetle tahmin ettiğimiz, fakat ilk bakışta anlamalarını belirleyemediğimiz kelimeler: *Ağma, Akkırıcık, Alankuş, Alıncak, Biriz, Çakay, Evrüke, Karyıldız, Kişial, Turuşkan, Tologöz, Urunca, Urun-*

ga, Ünütoğlu, Üzrek.

C. Niçin soyadı olarak alındıkların belirlemediğimiz kelimeler: *Akdivit, Akbalık, Birbiri, Dönüm, Erşik, Ergeçit, Horozgil, Işıkbol, İstif, Kayıklık, Öznay, Sicimoğlu.*

Ç. Belirli bir olaya dayanan hikâyesi olduğunu tahmin ettiğimiz kelimeler: *Erenbilen, Öğreneneffe, Sarıkızoğulları, Sözüdüz, Uyanıktürk, Yeşilağaç, Tapanyığıt.*

D. Ata-baba mesleğini belirten kelimeler: *Baytar, Evkuran, Hallaç, Hallaçoğlu, Pilavcı.*

E. Farklı bir imlâ ile yazılan Türkçe kelimeler: *Uğuz, Ütügen.*

F. Aile büyüklerinin birinin fiziksel özelliğiyle ilgili kelimeler: *Akgöz, Topal, İnceyavuz.*

G. Davranışlarla ilgili kelimeler: *Kalender, Sofu.*

Ğ. Yer adları ile ilgili kelimeler: *Aydos, Bayburt.*

H. Acaba şu kelimeler emir kipi ile ilgili olabilir mi? *Düşün, Uyan.*

I. Acaba şu kelime kutsal bir yerle ilgili olabilir mi? *Kaplanbaba.*

İ. Acaba şu kelimelerin iki ayrı anlamı olduğunu düşünebilir miyiz? *Haseki, Tapanyığıt.*

J. Alınma sebebini tahmin edemediğimiz kelimeler: *Gey, Hanta, Kabacık, Kızılyıldırım, Nişanoğlu, Necefbaş, Oğulcan, Özalpat, Öznay, Peşteek, Samken, Şayan, Takmaz, Tıraş, Üren, Yanpar, Yaylağül.*

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, bazı soyadları ile ilgili söyleyeceklerimiz var. Kimi hatıraya, kimi tahmine dayanan, eski bilgilerimizi buraya uygulayacağız. Okuyucularımızın da benzer haklarının olduğunu hatırlatalım. Söze, iki arkadaşımızın soyadları ile başlayalım.

İstif: Sözlükler İtalyanca bir ke-

lime olduğunu yazıyor. Anlamını, ondan türeyen kelimeleri hepimiz biliyoruz. Bu soyadını ilk defa 1960 yılında, üniversiteden sınıf arkadaşım Halim'de görmüştüm. Halim İstif. Yurt dışında eğitimine devam edeceği için birkaç ay sonra Avrupa'ya gitmişti. Birkaç kartpostalardan sonra haberleşmemiz kesilmişti. Halim Karadenizliydi ama Rizeli mi, Ordulu mu, hatırlayamıyorum. Acaba Çukurova'daki *İstif Ailesi*'nin Halim'le bir bağı var mı?

Evrüke: İşe bakınız ki bu soyadı da, Halim'le de sınıf arkadaşımız olan Nesrin adlı, Bandırmalı bir kız arkadaşımızda görmüştüm. O da benim gibi, bir yarı yıl kendi hesabına okurken ikinci yarıda benim gibi Yüksek Öğretmen Okulu sınavını kazanarak öğrenci olmuştu. Hatta o, ben ve aynı dönemde Yüksek Öğretmenli olduğumuz üç arkadaşım, hastane servislerde rapor peşinde birlikte koşmuştuk. Nesrin arkadaşımız da Halim gibi bir süre sonra eğitimini bırakmak zorunda kaldı; çünkü iyi bir kısmeti çıkmış ve memleketinde evlenmişti.

Şimdi de alfabe sırasıyla bazı soyadlarımızla ilgili görüşlerimiz belirtelim.

Akdivit: Acaba ailede bir hattat vardı da onun divitine saygı duyularak alınmış olabilir mi?

Cinli: Tokat'ta görev yaptığım yıllarda bir öğretmen vardı: Halis Turgut Cinlioğlu. Galiba soyadı daha önce Asarcıklı imiş. Edebiyata ve halk bilimine meraklı olan Halis Beyin ataları acaba cinlerle mi ilgileniyordu?

Çıplak: Mersin Üniversitesindeki meslektaşımız bir kızımızın soyadı da Çıplak.. Niye acaba? Aileden gelen hatırası mı var? İlk fırsatta Nilgün kızımıza sormalıyız.

Dalak: Göz, kulak, baş, bacak, vb. görülebilen uzuvlarımızın soyadı olarak kullanılıyordu; ancak dalak ve benzeri uzuvlarımızın adlarını; karaciğer, mide, böbrek, vb. kelimeleri, soyadı olarak pek görmemiştik.

Dönüm: Arazi ölçüsü olarak düşünebilir miyiz acaba?

Erenbilge: Galiba ailede, bir din ulusu çevrede sevilen birisi vardı ki bu soyadı alınmış. Konya'daki Erenmemiş soyadını da unutmayalım.

Evkuran: Acaba ailenin büyükleri inşaat ustası filan mıydı?

Gey: Ne desek yanlış olur. Giymek fiilinin bölgelerdeki söylenişi dikkate alınarak emir kipi olarak düşünebilir miyiz? Sanmam!

Hindi: Doğrusu niçin böyle bir soyadının alındığını çözemedim. Acaba ataları Hindistan'dan mı gelmişlerdi? Yoksa hindicilikle mi uğraşıyorlardı?

Hoplamaz: Acaba yakınlarında hoplayan veya benzeri soyadı olanlar mı vardı? Belki ağırbaşlı, sakin anlamları için alındı?

Horozgil: Soyadı *Horoz* olan aileler olduğuna göre *Horozgil* de olabilir diye düşünüyoruz.

Koruk: Konya'daki anlamı, üzümün henüz yeşil olan şekli için kullanılan bu kelime güneyde başka bir anlamda kullanılıyor olabilir mi?

Kütük: Bilinen anlamının yanında, hakaret anlamı taşıdığını da hatırlatalım.

Omaroğlu: Bizce Ömeroğlu söyleyişi, bölge ağzıyla Omar-Omaroğlu-Omargil, vb. şekillerinde söylendiği için kayda böyle geçmiş olmalıdır.

Öğrenene: Efeler arasında

okuyup yazan, kitap okuyan birinin çocukları bu soyadı almış olmalıdır.

Pişkinpaşa: Buradaki "pişkin" kavramının farklı bir anlamı olmalıdır.

Sakar: Gerçekten aile fertleri çoğunlukla sakar mı idiler, yoksa sakar'ın ayrı bir anlamı mı vardı?

Sözüdüz: 'Sözüne güvenilir, inanılır, itimat edilir' anlamlarının taşıyan bu birleşik ad ailenin çevredeki güvenilirliğini de ifade edebilir.

Tapanyığıt: Acaba 'Tapan', 'ibadet eden' anlamında mı kullanılmıştır? Kuzeydoğu Anadolu'da 'Bulmak' anlamında kullanılan bir 'Tapmak' fiili vardır? Acaba 'Bulan-yığıt' olabilir mi? Biz ilkinden yana görüş bildiriyoruz.

Uyanıktürk: Yabancıları da bulunduğu bir ortamdaki Türk'ün davranışları böyle bir soyadının alınmasına yol açmış olabilir.

Yaylagül: Bizce doğru şekli 'Yaylagülü' olmalıdır.

Yedieveli: Acaba bu soyadına alınmasına öncülük eden dedelerinin yedi ev'i mi varmış, yoksa yedi defa mı evlenmiş? İkisi de olmayabilir.

Yeşilağaç: Ağaçlar genelde yeşil renktedir. Ancak; karakavak, akkavak, sarısalkım, vb. farklı renkte ifade edilenleri vardır. Doğrusu bu soyadın kuruluşunu yadırgadık.

Görülebileceği üzere, bazı soyadları için belirleyici özelliklerinden yola çıkarak bir şeyler söyleyebiliyoruz. Ancak, her zaman tahminde bulunmak doğru olmayabilir. Biz, bu alanda bir kalem denemesinde bulunmak istiyoruz. Meraklıların da, birikimlerini bu yolda değerlendirmelerini bekliyoruz.

Bağrıyanık Osman...

Prof. Dr. Ahmet SEVGİ

Millet olarak haksızlıklara topyekûn karşı çıkan bir yapıda olmasak da her devirde hakkı savunan, doğru bildiği yolda tek başına yürümekten geri durmayan alperenlerimiz olmuştur. 1944'lerden sonra özellikle basında hakkın ve halkın sözcüsü olmaya çalışan ve bu uğurda her zaman serden geçmeye hazır olan mücadele adamlarımızdan biri de şüphesiz ki Osman Yüksel Serdengeçti (1917-10 Kasım 1983)'dir.

Aslında onun adı Osman Zeki Yüksel'dir. İlk sayısını Nisan 1947'de neşrettiği ve 15 yılda ancak 33 sayı çıkarabildiği SERDENGEÇTİ dergisinde yazdığı yazılara "Serdengeçti" imzasını koymasından dolayı o, *Osman Yüksel Serdengeçti* olarak tanınmıştır.

"Serdengeçti" dergisini milliyetçi-muhafazakâr kesim iyi tanır. En azından adını duymuştur. Dolayısıyla, bu dergi üzerinde fazla durmayacağım. Sadece Osman Yüksel'in "Serdengeçti"yi niçin çıkardığına dair bir fikir vermesi bakımından üstadın bir yazısından şu satırları aktarmakla yetineceğim:

"..... Derhal bir dergi çıkarmaya karar verdim. Adı *Serdengeçti* olacaktı. Serdengeçti bir ruhla bütün kötülüklerin, haksızlıkların üzerine doludizgin yürüyecektik. Mecmu-

amızın alınına şöyle bir yazı yazdık: "ALLAH'A, MİLLETE, VATANA KOŞANLARIN DERGİSİ." Bu vatani ve bu milleti karşılıksız, menfaatsiz, kara sevdalılar gibi, mecnunlar gibi seven asil ve cesur bir ruhla millet dertleri üzerinde durduk." (Serdengeçti, Yıl: 1, Sayı: 3, Ekim 1947, s. 6)

Osman Yüksel Serdengeçti'nin bir de mizah gazetesi çıkarma teşebbüsü vardır ki ilk sayısı 10 Ağustos 1952'de piyasaya çıkmıştır. "On günde bir çıkar, pir çıkar" diye takdim edilen "BAĞRIYA-

NIK” adındaki bu gazete maalesef bir çıkmış, pir çıkmış ama bir daha çıkamamıştır.

Teksayıçıkabilen “Bağrıyanık”ın -başyazısı hariç- yazıları daha çok mizahî bir üslupla kaleme alınmıştır. Ve bizim tahminimize göre yazıların tamamı Osman Yüksel’in kaleminden çıkmıştır. Karikatür, fıkra ve şiirlerle o günkü cemiyetin mizahî bir üslupla eleştirildiği gazete belli ki güldürürken düşündürmeyi amaçlamaktadır.

“Bağrıyanık” bir mizah gazetesi olmasına rağmen “Bağrıyanık Osman” imzasıyla çıkan başyazısı gayet ciddidir. İşte size söz konusu yazıdan birkaç satır:

“Hak yolunda bağrıyanık yolcularız. Yollar ki her zaman insanlarla doludur. Fakat insan her zaman yolcu değildir.

Bizim yolculuğumuz ebedî bir yolculuk... Bizler ebedî yolcularız!.. Önü sonu olmayan, bitme-

yenin, tükenmeyenin, göçmeyenin, çökmeyenin yolundayız... Hak yolunda bağrıyanık yolcularız!..

Biz bu yolda cefayı sefa, mihneti nimet bilen insanlarız... Bu yol, çetin bir yoldur... Bu yol sürülerin aktığı, vasıtaların rüzgâr gibi gelip geçtiği asfalt yollardan değildir. Bu yol kıldan ince, kılıçtan keskindir. Öyle her kişinin kârı değildir bu yolda yürümek... Er kişinin kârıdır. Bizler er kişileriz...”

Türk milletinin dinine, tarihine ve kültürüne uymayan ne gördüyse, eliyle yahut diliyle düzeltmeye çalışan ve bu yolda her türlü çileye göğüs gererek “Biz ölümü göze almış insanlarız!.. Ölümünden ötesi var mı?” diyen Osman Yüksel Serdengeçti’yi bundan 25 yıl önce 10 Kasım 1983’te kaybetmiştik. Vefatının 25. yıl dönümünde rahmetle anıyoruz... Mekânı cennet olsun...

Merhum Osman Yüksel Serdengeçti, Mehmet Ali Uz ve Ali Ataman ile birlikte...

KONYA ANSİKLOPEDİSİ

Yrd. Doç. Dr.
Caner ARABACI

Rahmetli Selçuk Es, Büyük Konya Ansiklopedisi'ni ilk defa *Anadolu'da Hamle* gazetesinde tefrika etmeye başlamıştı. 1969'da başlayan bu Ansiklopedi serüveni, gazetenin kapanması ile *Yeni Konya*'da dizi yazı halinde yayımlanmaya devam eder. Toplam yüzlerce sayı yayımlanır. Geriye dönük olarak unutulmuş maddelerle ilgili sayılar da çıkar. Ama Es'in 1980'de vefatı ile ansiklopedi tefrikaları, gazete koleksiyonlarının sakladığı malzeme olarak, kütüphane depolarının misafiri az malzemelerinden birisi olur.

Konya; kültürel birikimi zengin, sosyal-ekonomik-siyasi yönden ihmal edilemeyecek kadar merkezi bir köklü şehirdir. Dönem dönem her ne kadar tahripler görse de etkileri derinlere uzanan o bağlantıları, şehir olarak öne çıkmasına neden olmaktadır.

Tabi bu arada birçok şehrin ansiklopedileri çıkmaya başlar. Çocukluğunun bir kısmı Konya'da geçen, babası Konya basınının, eğitiminin önemli çalışanlarından olan Reşat Ekrem Koçu'nun vefatıyla eksik kalan *İstanbul Ansiklopedisi* yayımlanır. Bir başka planlı programlı grup, sekiz cilt halinde ve düzgün bir ansiklopedi olarak yeni baştan *İstanbul Ansiklopedisini* yayımlar. Çok daha sonra tek ciltlik ama her şeye rağmen sonuçlan-

mış bir eser olarak Satoğlu'nun *Kayseri Ansiklopedisi* yayımlanır. Zihinler, "niçin *Konya Ansiklopedisi* yayımlanmıyor?" sorusunu sormaktadır.

Öyle ya Konya'nın birçok yayıncı, güçlü kurum ve kuruluşu bulunmaktadır. Onlardan birisi bunu niçin üstlenmemektedir? Konya Ansiklopedisi, bir caddenin asfaltlanmasından daha mı önemlidir? Çocuklarımızın, okullarımızın eli altında çevresini, yöresini toplu olarak tanıttacak bir kaynak eser niçin bulunmasın? Veya *Eczacıbaşı Sanat, Fenerbahçe Ansiklopedileri, Çiçek Ansiklopedisi, Köpek Ansiklopedisi, Hayvan Ansiklopedisi, şifalı Bitkiler Ansiklopedisi, Çocuk İsimleri Ansiklopedisi, A'dan Z'ye Seri Katiller Ansiklopedisi, A'dan Z'ye Antika Ansiklopedisi, Türkiye Bilişim Ansiklopedisi gibi yüzlerce ansiklopedi bir yana; Artvin Ansiklopedisi, Eğirdir Ansiklopedisi, Çankırı Ansiklopedisi, Ege'de Müzikçiler Ansiklopedisi (İzmir ve ilçeleri), Osmaniye İmalat Formül Ansiklopedisi, Erzincanlılar Ansiklopedisi (biyografik), Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (3 cilt), İstanbul Ressamları Ansiklopedisi, Karadeniz Ansiklopedisi gibi ansiklopediler var da Konya Ansiklopedisi niçin yok diye sormak doğru mudur? Bir komplekse gerek yok. Ama çok önceleri başlayıp*

yarı yolda bırakmak sorumluluğu artırmaz mı?

Sormak iyi, ama kolaydır. Yapmak zordur, zorludur. Sorular, Büyükşehir Belediyesi'ni harekete geçirir. Konya üstüne eserleri, incelemeleri bulunan bir grup bilim adamı ve yazarı, belediye binasına resmi yazı ile davet ederek ansiklopedinin yayımlanmasını ister. Bilim

adamları, daha önce ansiklopedi maddeleri yazmış, bazıları bizzat ansiklopedi hazırlamış alanında birikimli kimselerdir. Kısa sürede bir ansiklopedi yerine bir çeşit *İslâm Ansiklopedisi*'ne benzer alt yapı ile birlikte kalıcı, referans eseri olacak kapsamlı bir ansiklopedi hazırlanması gerektiğini söylerler. Bir yayın kurulu oluşturulacak, Ansiklopedide yer alacak maddeler tespit edilecek, kimlerin yazabileceği öngörülürse onlara madde siparişleri verilecektir. Bu konuda da Konya, Türkiye, dünya sınırı gözetilmeyecektir. Öyle ya, Konya ile ilgili bir maddenin uzmanı Japonya'daysa

niçin ondan faydalanılmamalıdır? Tabii ki öncelik burada yaşayan yazar ve araştırmacıların emeğini davet ile olacaktır. Ama böyle durumlar da olacaktır. Bunun için, bir ansiklopedi birimi oluşturulmalı, ona bir mekân tahsis edilmeli, telefonu, belgegeçeri, sekreteryası olmalı, ayrıca her madde için yazarlarına emeklerinin karşılığı olarak telif ücreti ödenmelidir. Yıllar önce Büyükşehir Belediyesinin, Genel Sekreter düzeyinde iki temas ve görüşme ile sonuçlanan bu ansiklopedi hazırlama eksikliği maalessif giderilememiştir. O sıra başlasa idi şimdiye çoktan bitmiş veya bitmek üzere olacak olan ansiklopedi eksikliği, onun kalıcı hizmet ve kültür yönü her halde kavranamamıştı. Kalıcı eser vermenin acul bir davranışa, güç yettiği halde maddi çekinceye feda edilmemesi gerektiği anlaşılammıştı.

Ansiklopedi ihtiyacı devam ediyor, araştırmacı veya Konya ile ilgili bilgi edinmek isteyenler naçar kalıp Es'in koleksiyonlarına saldırıyorlardı. Bir müze (Koyunoğlu), bu gazete tefrikalarını bir dizgi işi yapana (On-Bil Yazılım/Sami Onacak) mevcut koleksiyonu elektronik ortama geçirtip, isteyenin faydalanabileceği, 3.017 sayfa, 753.096 kelimelik bir malzemeyi kullanılabilir hale getirir. Yalnız tek kişilik hazırlığın yetersizliği açıktır. Maddelerin tespitinden, hazırlanmasına varıncaya kadar birçok eksiklik kendini göstermektedir. Üstelik otuz yıl öncesinde bitmiş, bir asır öncesinin kaynaklarından faydalanılarak hazırlanmış bir malzeme durumundadır. Hiç yoktan, yine kat kat iyidir, mi denilmeli yoksa artık eksik görülerek ciddi bir hazırlığa mı başlanılmalıdır?

Konya, hazır Konya ile ilgili çalışmalarını, birikimleri olan araştırmacı ve yazarlarını değerlendirmeyi becerebilecek midir? Yanlış hatırlımda kalmadıysa ilk ansiklopedi toplantısında bulunan ama şimdi aramızda olmayan A.Sefa Odabaşı gibi değerlerin gitmesinden sonra gecikme ile ilgili hayıflanmayı mı tercih edecektir?

Geçen Cumartesi, ikinci Ansiklopedi toplantısında ileri yaşlarında M.Ali Uz ağabeyi çok diri ve azimli gördüm. Saim Sakaoğlu, Yusuf Küçükdağ, Hasan Özönder, Halit Güler gibi birçok değerli aydınımız temkinli yaklaşımı tercih ediyorlardı. Aranılan, tabir yerinde ise, "Atla deve değildi". Bir güçlü kurum, kararlılıkla ansiklopedi çalışmasının gerisinde durmalı, bu işin ileride; geriye dönecek bir maddi külfeti olacak onu da karşılamalı.. İndirgenirse iş bu kadar basit.. Soru şu olabilir, "Maddi külfet nedir?" Ayrılacak bir-kaç oda, bir-kaç görevli, araç, ve telif ücreti.. Böylesine bir külfet karşılığı olarak *Konya Ansiklopedisinin* gecikmesi, kimsenin kaldıramayacağı kadar büyük bir ayıp olarak omuzlarda kalabilir. Ya sorumlu

mevkilerde olanlara durum bütün açıklığı ile iletilmemekte veya işin kalıcı yönü/önemi günlük koşturmaca içinde anlaşılmamaktadır.

Konya Ansiklopedisi, bu şehir ile ilgili yapılan, yapılacak olan bütün yayınların toplamından daha önemli durumdadır. Bir başvuru eseri, kaynak olarak aciliyetini, önemini korumaktadır. Sadece binlerce okulun, yüz binlerce insanımızın başvuru eserinden yoksunluğu bile sorumluluğumuzu artırır.

Artık *Konya Ansiklopedisi'* nin tamamlanıp, daha başka kaynak seriler olacak olan Konya Şerhiye Sicillerinin yayımlanması, salnamelerin bitirilmesi, Şehir hafızası olacak arşivin tamamlanması, şehir müze ve kitaplığının Bursa'dan daha güzel olarak hizmete sunulması gerekmektedir. Bazı şehirleri gördükçe, Konya'nın yok edilen tarihi birikimi, hâlâ çöplük veya eskicilerde bulunan belgeleri insanı daha fazla üzüp hayıflandırmaktadır. Ümit ederiz, Büyükşehir başta olmak üzere yetkililer, yeniden gündeme gelmişken ansiklopedi için eldeki birikimi değerlendirmeyi ihmal etmezler.

Aczimin Giryesi

Ön yargılı olma...

Kişi kendini başkasından üstün görmemeli,
Hatasız kul olmaz, her kusurluyu yermemeli.
Parayla imanın kimde olduğu bilinmezmiş,
Ön yargılarla insanlar günaha girmemeli.

Ahmet Serpi

DEĞER VEREN, DEĞER BULUR!

Önceki günlerde GAP İdaresi ev sahipliği ve Türkiye Gazeteciler Federasyonu'nun organizasyonu ile bir grup Konyalı gazeteci arkadaşla, Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep'i içine alan, Mersin, Adana ve Batman illerini de görme fırsatı bulduğumuz bir gezi yaptık.

Son derece faydalı bir gezi oldu. Bölgeyi görme, olabildiğince tanıma fırsatı bulduk. Genelde Anadolu'nun özelde de bölgenin medeniyetler havzası olduğunu bir kere de görerek yaşadık. Mezopotamya'yı, Urfa, Antep ovalarını, taşlarından arındırılmayı bekleyen Diyarbakır'ın verimli arazilerini hayranlıkla gezdik.

Taşa olan zaafımız Mardin'in taş evleri, taştan işlenerek yapılmış otobüs durakları ve işyeri levhaları, cami ve medreseleri ile bir kat daha arttı.

Bölge tam bir mücadele sahası olarak göze çarpıyor. Özellikle AB'nin kadim "medeniyetlerle birlikte Hıristiyan mirasını canlandırma gayreti gizlenme gereği duyulmadan ortaya konulmuş. Bu noktada bizi en çok etkileyip üzen olay Mardin'de yaşandı. Gerek Mardin'in içindeki kiliseler gerekse Dayrülzaferan Manastırı'na Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden gelen heyet üyelerinin aşırı ilgisi ile Mardin Ulu Cami'ye olan görece ilgisizlik çarpıcı idi.

Farklı kültürü tanıma isteği kabul edilebilir görülse bile özellikle yaygın basın tarafından pompalanan 'kiliseverlik' ve suurlu beslemesinin tezahürünü yaşadık.

Gezimizde Hasankeyf'in eşiz tarihi ve güzelliği ile Zeugma kalıntılarını da

görme fırsatı bulduk. Bir diğer uğramadan geçmediğimiz yer de Ashab-ı kehf oldu ki son derece isabet etmişiz.

Diyarbakır'ın surlarını, suriçinde devam etmekte olan restorasyonu inceleme fırsatımız oldu. Özellikle suriçi restorasyonunda kullanılan çelik ve cam bizi rahatsız etti. Karapınar Seli miye Külliyesi'nde kullanılan çelik çatı sistemini burada da görmekten mutsuz olduk. Kültür ve Tabiat Kurulları'nın bu konuyu bir defa daha gözden geçirmesinin faydalı olacağını düşünüyoruz.

Ziya Gökalp, Cahit Sıtkı Tarancı gibi isimleri çıkaran Diyarbakır onlara sahip çıkmayı da bilmiş. Gezdiğimiz Cahit Sıtkı Evi'ne imrenmedik dersek eksik olur.

Haftasonu bulunduğumuz Bursa bir diğer başarılı örnek. Değerli dostum ağabeyim İl Özel İdaresi Genel sekreteri Ali Altuntaş'ın rehberliğinde gezdiğimiz Bursa bizi kendine hayran bıraktı. Yazarlar Birliği'ne onarak verdiği Seyyid Usül Tekkesi'nin açılışında öğreniyoruz ki Osmangazi Belediyesi bir dönem boyunca kültür ve tabiat eserlerinin onarımına 70 trilyon lira harcayacak. Bursa surlarının bir bölümünün hiç ortada yok iken inşa edildiğini ve şehrin tarihi görüntüsüne olumlu katkı sağladığını da hatırlatalım. Yıllardır yıkılmaya terk edilen Eski Buğday Pazarı kapısı, işanlarının bodrumlarına kilitlenmiş Selçuklu Sur Kalıntıları, otopark inşaatı ile ortaya çıkıp ne olacağı belli olmayan Zindan Kale'yi bu çerçevede gündeme getirmiş olalım.

Doğrusu Konya'nın yetiştirdiği in-

sanlara ve eserlere sahip çıkma konusundaki yetersizliği bizi rahatsız ediyor.

Selçuklu Belediyesi'nin Sille'de gerçekleştirdiği onarımla kültür hayatının hizmetine kısmen sunduğu evi saymazsak, onarım bekleyen eserlerimiz, onardığımız halde örümceklenmeye terk ettiğimiz eserler ne olacak?

Büyükşehir Belediyesi'nin Mevlâna Kültür Merkezi yakınında yeniden yaptığı Konya Evi'nin kapısı kaç kez açılmıştır acaba?

Yine Büyükşehir'in Milli Eğitim'den devraldığı Kız Ortaokulu ne günü beklemektedir?

Ve yine Karatay Belediyesi'nin Kültür Bakanlığı'ndan arsalar almak sureti ile boşalttığı binaların ne olacağı konusunda hangi istişareler ile hangi karara varılmıştır?

İstasyon karşısındaki metruk binaya hangi belediye el atacak? Biliyoruz ki belediyeler, emlak vergilerinden kesilen rakamları bu tür işleri yapmak için kullanma imkanına sahip.

Karatay Bölgesi'nde ilgili belediye ve Büyükşehir tarafından çok sayıda tarihi evin onarılacağı haberlerini alıyoruz. İyi olacağı şüphesiz. Ancak, olumsuz örneklerin varlığı bizi iyimserlikten alıkoymuyor.

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın evine sahip çıkamamış olmak gibi sicilimizde bir eksi bulunuyor olsa da ümitvar olmanın gereğine inanıyoruz.

Şöyle bir düşünelim;

Yukarıda saydığımız eserler ve ilave edilebileceklerle birlikte; bir Basın müzemi olsa, Hacıveysade ve ailesinin hatırasına kendilerinden kalan fotoğrafların, kitapların, haklarında çıkarılan eserlerin ve etnografik eserlerin sergilendiği bir ev açılrsa, merhum Lutfi İkiz adına bir kültür merkezi açılrsa, merhum Safa Odabaşı'nın kitapları, fotoğrafları anılan evlerden birinde kültür hayatımızın hizmetine sunulsa hiç de fena olmaz.

Allah hayırlı ömür versin vakıf in-

sanlar M. Ali. Uz, Hasan Özönder, Prof. Dr. Saim Sakaoglu, Hasan Hüseyin Varol, Hasan Çopur'un kütüphaneleri kendi adlarına açılacak kültür evlerine konulsa, bu evler çalışmaları için tahsis edilse son derece faydalı olur.

Yazarlar Birliği, Aydınlar Ocağı, MUHİT Derneği gibi kültürel ağırlıklı çalışmalara imza atan sivil toplum örgütlerimize anılan mekanlar tahsis edilse ne iyi olur. "Efendim, bir kuruluşa verirsek, diğerlerine veremeyiz, baskı altında kalırız" gibi mazeretlerin yersiz olduğunu vurgulamak isteriz. Bu tahsisler gerçekleşmediği zaman ne oluyor ki? Bomboş binalar bir tarafta, bina arayan bir avuç hizmet ehli insan diğer tarafta!

Değer verelim ki değer bulalım. İmar etmek kadar, imar edilen mekanların içini doldurmak da önem arz etmektedir. 4 bin kitabı elinde ne yapacağını nereye bağışlayacağını düşünen muhasebeci ağabeyimin sıkıntısını gidermek de Zeynelabidin Efendi'nin mücadelesini canlı tutmak da şehri yönetenlerin, özellikle mahalli idarelerin görevidir. Fedakarlığın her türlüşünü gösteren değer kültür ve fikir adamlarımızın önünü açmak, onları onore etmek toplumsal görevimizdir. Bu kaçınılamayacak görevi yerine getirme konusunda mahalli idarelerimizi daha duyarlı olmaya, komplekslerden arınmaya davet ediyoruz.

Bursa'yı gezerken, nasıl Osmanlı'nın Başşehri'nde gezdiğimizizi doya doya yaşıyorsak, Konya'yı gezen insanlar için de Kültür ve Tarihin Başşehri'nde gezildiğini hissettirmeliyiz. Bu iddiayı kuru bir slogan olmaktan çıkarmalı, Selçuklu'nun Başşehri'ne yaraşır işler yapmalıyız. Alaaddin ve çevresinde yapılacak düzenlemelerle Selçuklu mirasını ve sultanlarını göğsümüzü kabartarak öne çıkarmalıyız. Bunun yolu bu mirasa sahip çıkmasını bilen, çile insanlarına değer vermekle başlar, başka bir ifade ile onlara değer vermektir geçer.

Kalın sağlıcakla...

Necati Elgin'e Gönderilen MEVLEVÎ MEKTUPLARI -II-

Abdülbaki GÖLPINARLI'nın Mektupları -2-

3.

(“Remzi Kitabevi” başlıklı bir kâğıda yazılmıştır.)

İstanbul, 11. XI. 1959

Çok Muhterem Efendim,

Bundan birkaç gün önce bir mektupla efendimizi tasdi etmiş ve bazı soruların hallini niyaz etmiştim. Aynı zamanda tetkik edilmek üzere üç belgenin de İstanbul Üniversitesi Kütüphanesine, bir hafta sonra iade edilmek üzere gönderilmesi resmî olarak rica edilmişti. Müsellem¹ olan gayret ve faaliyetinize güvenerek hem bu vesikaların, hem cevabî mektubunuzun yolda olduğunu tahmin ediyorum ve hatta etmediğime de inanıyorum.

Şimdi zatiâlilerinden bir ricam daha var:

“Bâzâ bâzâ hazâ niçe hestî bâzâ”² mısraıyla başlayan rubaiyi, bir Divan-ı Kebir nüshasında bulduğunuzu, bir diğer nüshada da bu rubainin biraz değişik olarak bulunduğunu söylemiş, bu ikinci nüshayı göstermişsiniz. Maalesef aceleyle not almamışım. “Anıt”ın³ nüsha-i mahsûsasını⁴ Mehmet Önder tarafından bastırıldığını da galiba söylemişsiniz. Perişan kitaplarım arasında onu bulmama şimdilik imkân yok.

Bu hususta gene sizi rahatsız etmek mecburiyetindeyim. Devam-ı ömrü afiyetinize du'a-hân⁵ olduğumu arz eder, bütün memur ve müstahdemlere aşk ve niyaz ettiğimin iblâğını niyaz eylerim efendim.

Bende-i bende-gân-ı Mevlânâ
(Yeni harflerle imza:)

A.B. Gölpınarlı

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
Takvimhane Caddesi

Bayezid
İstanbul

REMZİ KİTABEVİ

Istanbul, Ankara Caddesi No.93

Telefon : | Majaza : 22 30 14
Depo : 22 71 48

Sicil Ticaret : 20991

Istanbul, 11. XI. 1959

يهود محترم انعم ،

بوندہ برتایع گونہ اولکم برکتوبہ انہ ترے قصہ ایسہ و بیان صورتوں عالی نیاز ایلمہم .
عین زماذہ ، تدقیقہ ایلمیک اوزرہ اویج بلدیغده ایسانول کونورہتہ کی کتبا نہند ، برلقتہ ہذا اعادہ
ایلمیک اوزرہ گونہ ایلمیک اوزرہ رجا ایلمیک . مسلم اولادہ غیرت و فعالیتکندہ گونہ ہر کم ہر وقتہ (ن)
کم جوای مکتوبکونخ بولہ اولدنی کتین ایلمیرم رختہ اتہ دیکدہ اینیورم .

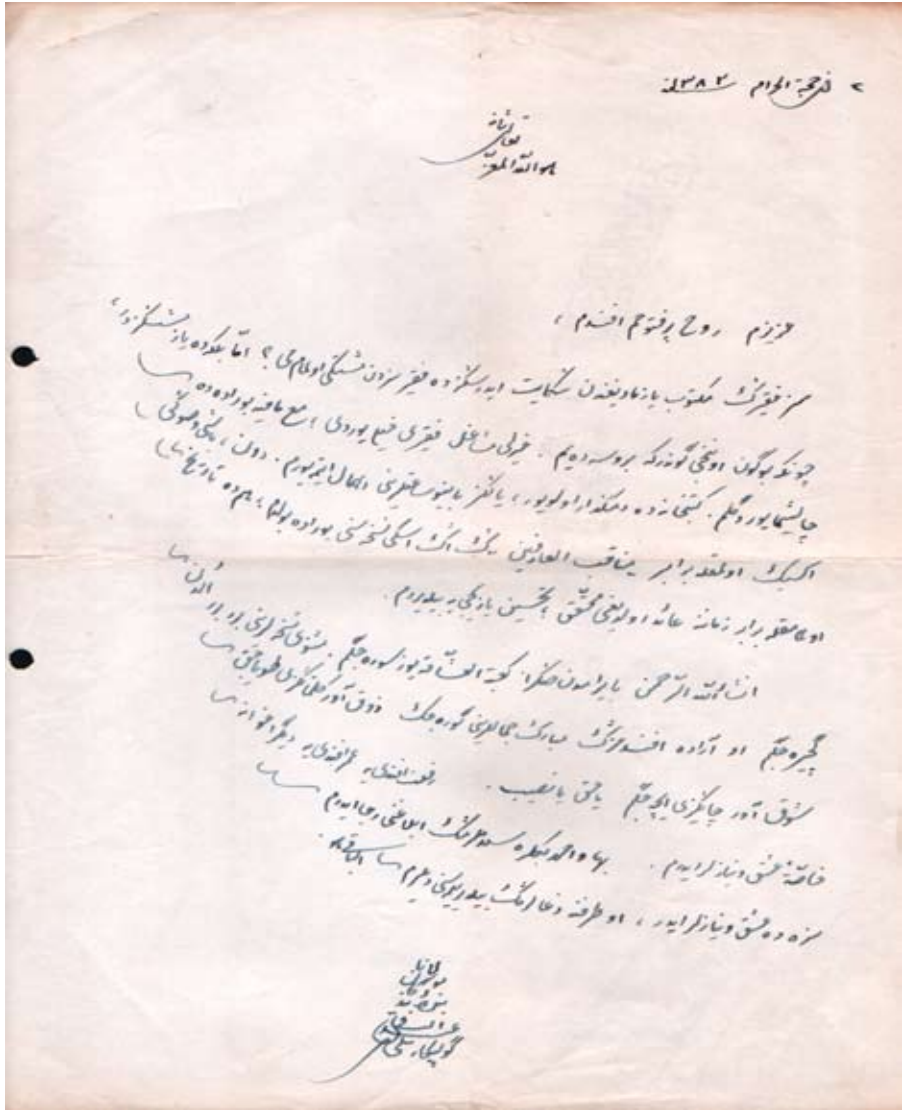
سیدی ذات عالیہ برجام دھا وا :-

باز آبانہ آہ آہی ہستی باز آ .. دیکمہ ہائمدیان ربانی ، بر دیوانہ نہ منہ بولدیغدی ، بر دیو
منہ دہہ بورہائیغ بلزدگیسک اولرد بولوندیغ سویلمس ، بوکچی نہدی گوہوشیکیز . مع الایف عملہ
نوط آلامم . آیتہ .. غنہ کونورہتہ کچ اوہر طرفہ باصد ریلدیغی وہ غالباً ہولم سدیگر . بریشہ
کابیرم آراہندہ اونی بولامہ سیدیغ اطلانہ ہونہ .
بوہوشورگ نہ سزی راجتہ ایلمیک کجوریتدہم . دوام کردو عالیئندہ دعا خواہ اولدیغی غرض ایدر ،
گونہ ماسور دستکدرہ عتہ و نیاز ایلمیک ابدغنی نیاز ایلم انعم .

نندہ ہند کا مولانا
Mehmet Emin Yildirim

ایسانول کونورہتہ کی کتبا نہند ،
تقیقہ - قضا - جاہدہ

بازیغہ
ایسانول

4.

2 Zi'l-hiccetü'l-harâm 1382

(15 Nisan 1964)

(Sikke şeklinde:)

Hüve'llahü'l-Mu'izz / ta'âlâ / şânihu⁶

Azizim rûh-ı pür-fütûhum⁷ efendim,

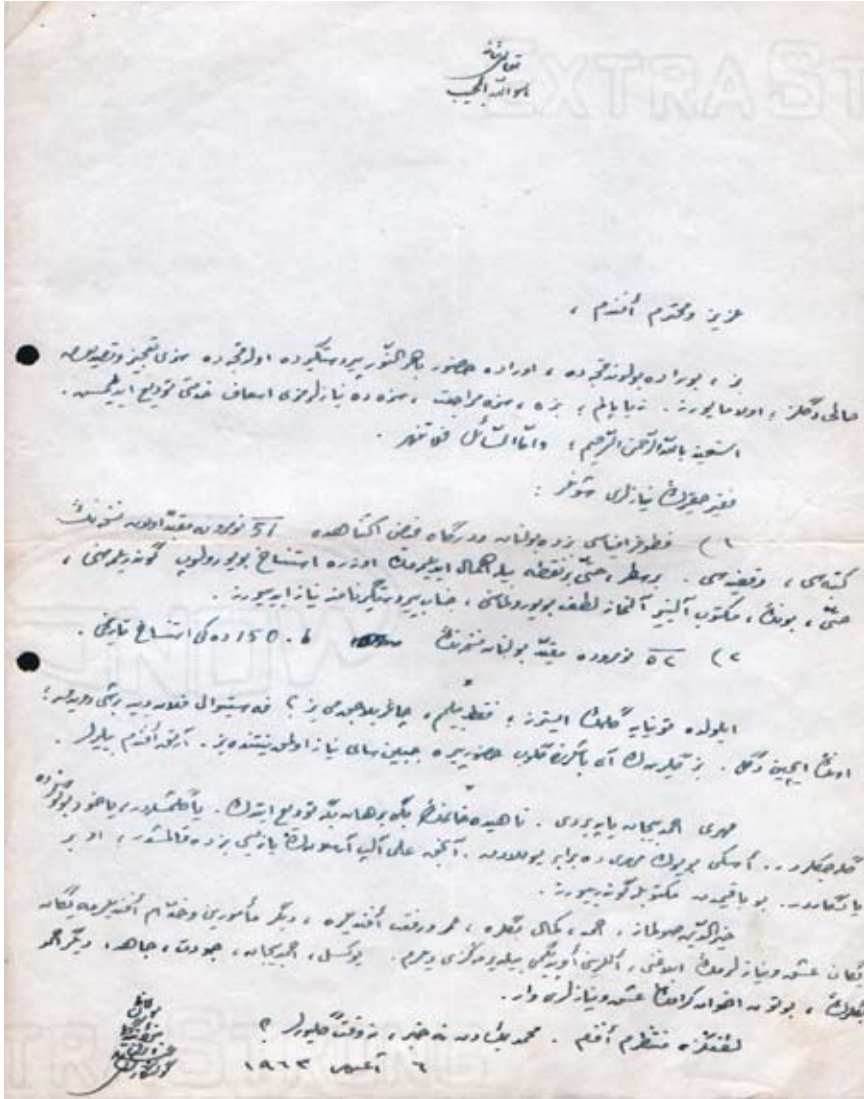
Siz fakirin mektup yazmadığından şikâyet edersiniz de sizden müşteki⁸ olmam mı? Amma belki de yazmışsınızdır. Çünkü bugün üçüncü gündür ki Bursa'dayım hayırlı meşâgil⁹ fakiri hayli yordu; mamafih burada da çalışmıyor değilim. Kütüphane de reh-güzâr¹⁰ oluyor; yalnız banyo saatlerini ihmal etmiyorum. Dün, başı ve sonu eksik olmakla beraber Menâkibü'l-Ârifin'in¹¹ en eski nüshasını burada buldum; hem de tarihi olmamakla beraber zamanına ait olduğu muhakkak; Tahsin Yazıcı'ya bildirdim.

İnşaallahü'r-Rahman bayramdan sonra Ka'betü'l-uşşâk'a¹² yüz süreceğim. Mesnevi nüshalarını birer birer elden geçireceğim. O sırada efendimizin mübarek

cemallerini¹³ görecek zevk-âver¹⁴ kelimâtınızı¹⁵ duyacak şevk-âver¹⁶ çayınızı içeceğim ya Hakk ya nasip. Rıfat Efendiye, Ömer Efendiye diğer ihvana hassaten aşk ve niyazlar ederim. Ali ve Ahmet Beylere selâmlarımın iblâğını rica ederim. Size de aşk ve niyazlar eder, ev tarafına dualarımın bildirilmesini dilerim. el-Bâkî

(Destarlı sikke şeklinde istiflenmiş):

Gölpınarlı / Abd- / ülbaki / bende-i ben- / de-gân-ı / Mev- / lânâ

5.

(Sikke şeklinde:)

Hüve'llahü'l-Mücib¹⁷

Aziz ve Muhterem Efendim,

Biz burada bulunduğca, orada huzûr-ı bâhiru'n-nûr-ı Pîr-i dest-gîrde¹⁸ olduk-

ça da sizi taciz ve tasdi'den hâlî¹⁹ değiliz; olamıyoruz. Ne yapalım; bize, size müra-caat, size de niyâzlanımızı is'af hizmeti²⁰ tevdi²¹ edilmiş.

Esta'izü billahî'r-rahmanî'r-rahîm²²: Ve emme's-sâ'ile felâ tenhar.²³

Fakîr-i hakîrin²⁴ niyazları şunlar:

1) Fotoğrafyası bizde bulunan dergâh-ı feyz-i iktinâhta²⁵ 51 numarada mukay-yid²⁶ olan nüshanın ketebesi²⁷, vakfiyesi, bir satır, hatta bir nokta bile ihmal edil-memek üzere istinsah²⁸ buyrulup gönderilmesini, hatta, bunun, mektup alınır alınmaz lütfen buyrulmasını, Cenâb-ı Pîr-i dest-gîr namına niyaz ediyoruz.

2) 52 numarada mukayyid bulunan nüshanın 150.b deki istinsah tarihi.

*

Eylülde Konya'ya gelmek isteriz; fakat bilmem, çağrılacak mıyız? Festival filan-bir şey duydum; onun için değil. Biz gelirsek ay başlarında gelip huzûr-ı Pîr'de cebîn-sây²⁹ niyaz olmak niyetindeyiz. Artık efendim bilirler.

Mührü Ahmet Bican yaptırdı. Nahide Hanımın beyi Burhan Beye tevdi ettik. Ya gelmişlerdir veyahut bugünlerde geleceklerdir. Eski büyük mührü de beraber yolladık. Ancak Ali Alpaslan'ın yazısı bizde kalmıştır; o bir yadigârdır. Bu bakım-dan mektupla gönderiyoruz.

Hayrettin Solmaz, Ahmet Kemal Beylere, Ömer ve Rıfat Efendilere, diğer me'mûrîn³⁰ ve huddâm³¹ efendilerime yegân yegân³² aşk ve niyazlarımın iblâğı, ellerini öptüğümü bildirmenizi dilerim. Yüksel, Ahmet Bican, Cevdet, Cahit, di-ğ er Ahmet Beylerin, bütün ihvân-ı kirâmın³³ aşk ve niyazları var.

Lütfunuza minnettarım efendim. Mehmet Beyden ne haber, ne vakit geliyor-lar?

6 Ağustos 1963

(Destarlı sikke şeklinde istiflenmiş:)

Gölpınarlı / Abd- / ülbaki / bende-i ben- / de-gân-ı / Mev- / lânâ

Dipnotlar:

1 **mîsellem**: Doğruluğu herkeşe kabul edilmiş, inkâr edilemeyen.

2 **Bâzâ bâzâ hazâ niçe hestî bâzâ**: Mevlânâ'ya atfedilen ünlü rubainin ilk mısra: "Gel, gel, ne olursan ol, yine gel..."

3 **Anıt**: 1 Şubat 1949 tarihinde Konya ve Çevresi Eski Eserleri Sevenler Derneği adına M. Zeki Oral, daha sonra M. Tahir Mıhçızade tarafından aylık (1954'ten sonra üç ayda bir) çıkarılan folklor ve arkeoloji dergisi.

4 **nüsha-i mahsûsa**: Özel sayı.

5 **du'a-hân**: Dua okuyan.

6 **Hüve'llahü'l-Mu'izz ta'âlâ şânihu**: O, şanı ve namı yüce, büyüklük ve ikram sahibi Allah'tır.

7 **rûh-ı pür-fütûh**: Gönlü ferahlık dolu.

8 **müşteki**: Şikâyetçi.

9 **meşâgil**: Meşguliyetler, çalışmalar, işler.

10 **reh-güzâr**: Yol geçilen, yol üstü; sık uğranılan yer.

11 **Menâkıbü'l-Ârifin (Ariflerin Menkubeleri)**: 13-14. Yüzyılda yaşamış Ahmet Eflâkî'nin ünlü eseri. Mevlânâ hakkında yazılan eserlerin ve Mevlevîliğin kaynaklarını başında gelen, doğu ve batı dillerine çevrilmiş olan bu eser, o devri gösteren bir aynadır. Sultân-ül-Ulemâ Bahâeddîn Veled, Burhâneddîn er-Tirmizî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Şemseddîn-i Tebrizî, Salâhaddîn-i Zerkübî, Çelebi Hüsâmeddîn, Sultan Veled, Celâleddîn Çelebi, Emir Arîf Çelebi, Emir Âbid Çelebi ve onların oğullarının, halifelerinin zikir silsilelerini ve menkibelerini anlatan eser on bölümden meydana gelmiştir. Mevlânâ ve Mevlevîlik hakkında en önemli ve en eski kaynak olan eserde Sultân-ül-Ulemâ

Bahâeddîn'e, Mevlânâ hazretlerine ve Şemseddîn-i Tebrizî'ye ait özel bölümler vardır. Eser Anadolu tarihinin bilhassa on üç ve on dördüncü yüzyıllardaki toplum hayatına, dinî ve medenî yaşayışa yer vermesi bakımından önemli bir kaynaktır.

12 **Ka'betü'l-uşşâk**: Âşıklar Kâbesi (Mevlânâ Dergâhı).

13 **cemal**: Güzel yüz.

14 **zevk-âver**: Zevk veren.

15 **kelimât**: Kelimeler, sözler.

16 **şevk-âver**: Neşe veren.

17 **Hüve'llahü'l-Müci'b**: O, duaları kabul eden Allah'tır.

18 **huzûr-ı bâhiru'n-nûr-ı Pîr-i dest-gîr**: El tutucu (yardım edici) Pîr'in (Mevlânâ'nın) parlak nurlu huzuru.

19 **hâlî**: Müstesna, uzak.

20 **hidmet**: Hizmet.

21 **tevdi'**: Emanet vermek, bırakmak.

22 **Esta'izü billahî'r-rahmanî'r-rahîm**: Esirgeyen ve bağışlayan Allah'tan sığınma diliyorum.

23 Duha Suresi, 10. ayet: **Ve emme's-sâ'ile felâ tenhar**: Ve sakın bir şey isteyeni azarlama.

24 **fakîr-i hakîr**: (Tevazu sözü) Önemsiz yoksul.

25 **dergâh-ı feyz-i iktinâh**: İçyüzü aydınlatan feyz kapısı (Mevlânâ Dergâhı).

26 **mukayyid**: Kayıtlı.

27 **ketebe**: Bir yazmanın kâtibinin imzasının bulunduğu bölüm.

28 **istinsah**: Sayfayı çoğaltmak, kopya etmek.

29 **cebin-sây**: Alın süren.

30 **me'mûrîn**: Memurlar.

31 **huddâm**: Hizmette bulunanlar, hizmetçiler.

32 **yegân yegân**: Birer birer, teker teker.

33 **ihvân-ı kirâm**: Şerefli, büyük kardeşler, dostlar.